

Jan MATTHYS

Televisieregisseur

De series waar Jan MATTHYS voor tekende, zijn bekender dan de regisseur zelf. Denk maar aan *Zalm voor Corleone* of *Quiz me quick*. Zelf hoeft hij zich voor de BV-cultuur, maar met *In Vlaamse velden* kan MATTHYS niet anders dan in de kijker lopen. Zeker nu hij in Biarritz de EuroFIPA-prijs voor zijn oeuvre ontving. De jury loofde hem om de milde blik waarmee hij diepmenselijke vragen oproept.

‘Er is sereniteit nodig op de set om het wonder te laten gebeuren’

Lieve WOUTERS

Een collega die een bijrol vertolkte in *Quiz me quick* omschrijft Jan MATTHYS als een uiterst beminnelijke man, die de kunst verstaat om mensen meteen op hun gemak te stellen en het beste in hen naar boven te doen komen. De beschrijving klopt, dat merk je meteen. Precies het vluchtige tv-werk en vooral fictie beschouwt MATTHYS als een oefenschool voor menselijkheid. „Hier leerde ik vragen stellen die je in het gewone leven liever omzeilt.”

–Op je 44ste een carrièreprijs ontvangen, klinkt vreemd. Was u verwonderd?

Verrast was ik wel met deze ereprijs van het Festival International de Programmes Audiovisuels, waar niemand me kent. Maar dat maakt het des te mooier. Ook de reden die de jury opgeeft, doet me veel plezier. Al voeg ik aan de titel liever toe: mijn oeuvre ‘tot nu toe’. Merkwaardig genoeg komt de prijs er op een moment dat ik in zekere zin toch een hoofdstuk afsluit. Na een aantal tv-series ben ik immers begonnen aan een eigen project, een langspeelfilm naar de roman *Vele hemels boven de zevende* van Griet Op de Beek. Het voelt alsof ik opnieuw ga debuten, maar dan wel met een volle rugzak. Het verhaal gaat heel toepasselijk over durven loslaten, je eigen onvermogen knalhard in de ogen kijken en blijvend werken aan jezelf.

–Met ‘In Vlaamse velden’ is het al duidelijk dat u een boodschap wil overbrengen, niet?

Ik vind het echt een eer dat ik dit verhaal over de Eerste Wereldoorlog mag vertellen: om de herinnering in stand te houden, opdat het nooit meer gebeurt. Ik was zes toen we met het gezin elke zondag halt hielden bij het oorlogsmonument in Bertem. Mijn grootvaders naam prijkte bovenaan. Mijn legerdienst deed ik als gewetensbezwaarde. Ik moest beloven nooit een beroep te kiezen waarin ik een wapen zou moeten dragen. De ironie wil dat ik voor *In Vlaamse velden* leerde schieten en elke rang in het leger onderscheiden. Ik heb me helemaal in de oorlog ‘ingegraven’ om het verhaal geloofwaardig te brengen. Ik ben dan wel pacifist, maar een zwart-witverhaal werd het zeker niet.

–Was regisseur worden een jongensdroom? Absoluut. Ik herinner me nog de tv-serie

„Ik ben een pacifist”, zegt Jan Matthys, maar wel een die op zoek is naar een geloofwaardig verhaal. © Innis

Het koperen schip met de jonge Janine Bisschops, over een firma die scheepswrakken moest bergen. Er kwamen ontploffingen onder water aan te pas en ik wist: „Dat wil ik ook.” Twee ooms werkten bij de openbare omroep, een logistieke func-

„Van nature ben ik optimist, maar is dat wel altijd eerlijk? Je moet ook je schaduwzijden onder ogen zien”

tie, maar ze verlaagden de drempel voor mijn ouders wel. Terwijl mijn vrienden naar de unief trokken, mocht ik naar het RITS in Brussel. Dagelijks lifte ik vanuit Bertem naar Tervuren. Door het Zoniënwoud ging ik te voet. Mijn dagelijkse meditatie moment.

–Voor de katholieke zendtijd draaide u in 2001 de serie ‘Bagage’, over het religieuze leven. Was dat uw eerste televisiewerk?

Ik koester die serie, die me zo veel inspirerende persoonlijkheden deed ontmoeten. Mijn lievelingsaflevering was die over de jezuïeten in Amsterdam. Maar mijn eerste tv-reportages waren voor *De Droomfabriek*. Daar leerde ik al gauw dat je naast technische kwaliteiten ook sociale vaardigheden nodig hebt als regisseur. Zoals bij die jongen die ervan droomde op de haan van een kerktoren te zitten. Hoe hoger we kwamen, hoe groter de paniek in die ogen. De droom werd een nachtmerrie. Het is toch gelukt om voor de camera even een glimlach te forceren.

–Dan merk je wel hoe leugenachtig televisie eigenlijk is, niet?

Daarom ook ging ik me meer toeleggen op fictie. Het genre is eerlijker omdat het meteen zegt wat het is: verzonnen. Tegelijk kun je net heel ware dingen vertellen. Ik wil in mijn werk fundamentele vragen stellen en op zoek gaan naar mijn eigen schaduwzijden. Van nature ben ik een optimist, maar is dat wel altijd eerlijk? Je moet ook je angst, onzekerheid en verdriet onder ogen zien en durven te tonen.

Dat verlang ik ook van mijn acteurs. Maar om te bereiken dat ze zich kwetsbaar durven te tonen, is een sfeer van vertrouwen en menselijkheid nodig.

–Investeren in menselijkheid, is dat het geheim van een succesvolle regisseur?

Ook voor ervaren acteurs is het niet vanzelfsprekend om zich telkens weer op te laden en diepe emoties te spelen. Terwijl allerhande personeel heen en weer loopt, moeten ze hun focus kunnen behouden. Daarvoor heb je een zekere sereniteit nodig op de set. Dan pas kan het wonder van een unieke creatie gebeuren.

Om dat te realiseren, bezoek ik mijn acteurs vooraf thuis. Zo is het ijs al gebroken. Een gastacteur kan zich dan op de set meteen op zijn gemak voelen. Voor *In Vlaamse velden* waren we negen maanden als het ware samen op kamp met zo’n 150 man. Heerlijk is het om van zo’n groep deel te mogen uitmaken. Als regisseur had ik overigens al mijn kunde nodig voor dit gigantische project en ook als mens moest ik er klaar voor zijn. Vijf jaar geleden had ik het niet gedurfd.